

Toegangscontrole IVKO, Plantage Middenlaan, Amsterdam

eindrapportage

Amsterdam, 19 augustus 2002

Carolien van den Handel
Hein Stienstra
Tobias Woldendorp

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Aanleiding en probleemstelling	4
3	Gevolgde werkwijze	5
4	Huidige situatie	6
4.1	Toets vluchtmogelijkheden/nooduitgangen	6
4.2	Samenvatting incidentenregistratie	7
4.3	Verslag telefonisch interview buurtregisseur	7
4.4	Toezichtmogelijkheden	8
5	Uitgangspunten voor advies	9
6	Alternatievenonderzoek	10
6.1	Vluchtroutes	10
6.2	Toegangscontrole	11
7	Advies	13
7.1	Brand-/vluchtveiligheid	13
7.2	Verbeteren toegangscontrole	14
	Bijlagen	16
	Bijlage 1	18
	Bijlage 2	24
	Bijlage 3	25

1 Inleiding

Op uitnodiging van Hans Dankaart, intern adviseur van de Stichting Montessori Scholengemeenschap Amsterdam, heeft DSP-groep na een verkennend gesprek offerte uitgebracht voor het op korte termijn adviseren op de locatie IVKO aan de Plantage Middenlaan in Amsterdam. Onderwerp van studie waren de problemen en mogelijke oplossingen bij de beide entrees van de school. Doel van de opdracht was om bij de verbouwing, die deze zomer plaatsvindt, zoveel mogelijk aanbevelingen op het gebied van veiligheid mee te geven aan de architect Jan Portier van Silo-architecten. 11 Juli heeft DSP-groep per e-mail een preadvies verzonden aan de opdrachtgever en de architect. Volgens afspraak met de opdrachtgever zijn de bevindingen en voorstellen van DSP-groep op 15 juli in een bouwvergadering met architect en aannemer besproken. De aanbevelingen worden na een korte verkenning van problematiek en de gevolgde aanpak hieronder weergegeven.

2 Aanleiding en probleemstelling

In het schooljaar 2001-2002 hebben zich bij het IVKO aan de Plantage Middenlaan diverse onplezierige incidenten voorgedaan die voor de school aanleiding zijn geweest de toegangscontrole te willen verbeteren. Het grootste probleem wordt veroorzaakt doordat onbevoegden zich toegang tot de school verschaffen, daar bij de entree van de school en binnen voor grote onrust zorgen, wat langzaam het veilige gevoel van leerlingen en docenten gaat aantasten.

Uitgangspunt van de Montessorigedachte is dat de school en het schoolleven open en vrij moeten zijn. Dat is ook het uitgangspunt geweest voor de toegankelijkheid van het schoolgebouw. Dat staat nu onder druk door de voorvallen van overlast en verstoring.

De vraagstelling was de volgende:

Welke maatregelen kunnen worden getroffen om bij de beide ingangspunten van de IVKO voldoende controle te kunnen houden op binnenkomende personen en tevens te voldoen aan goede vluchtmogelijkheden in geval van brand of andere calamiteiten.

3 Gevolgde werkwijze

Een eerste globale inventarisatie van problemen en wensen is gemaakt tijdens het offertegesprek, waarbij directie, intern adviseur en conciërge aanwezig waren. Op dat moment is een eerste indruk van de huidige situatie verkregen. Gezien de korte doorlooptijd van het adviestraject en de op handen zijnde zomervakantie is in overleg met de opdrachtgever besloten om allereerst een preadvies op te stellen op grond van telefonische interviews, gesprekken met de conciërge Hein Luchtenberg, een tweede grondige schouw in aanwezigheid van de conciërge en de incidentenregistratie. Dit preadvies met aanbevelingen is de basis geweest voor overleg met architect Jan Portier op 15 juli. De voorliggende rapportage is na dit gesprek opgesteld. Op enkele momenten wordt naar dit gesprek verwezen.

Met de buurtregisseur bureau IJtunnel, Linda Smit, is telefonisch overleg gevoerd over bij de politie bekende problemen en de visie op oplossingen. Met de brandweer is telefonisch contact geweest over de wenselijkheid van naar buiten openslaande deuren. Dit stuit op problemen. Met Jan Portier is afgesproken dat hij met brandweer en gemeente in gesprek gaat over de brandveiligheid van het hele gebouw en over de tegenstrijdige eisen van brandweer en bouw- en woningtoezicht op het punt van de draairichting van de buitendeuren.

In de rapportage wordt allereerst een schets gegeven van de huidige situatie. Vervolgens wordt verslag gedaan van het alternatievenonderzoek. In het laatste hoofdstuk wordt het advies gepresenteerd in een minimale en een uitgebreidere variant.

Hoewel de aanleiding voor de opdracht het binnensluipen van ongewenste bezoekers was, werd steeds meer duidelijk dat de brandveiligheid een groter probleem vormt. In de volgende hoofdstukken wordt steeds eerst de brandveiligheid en daarna de toegangscontrole onder de loep genomen.

4 Huidige situatie

De beschrijving van de huidige situatie is opgesteld vanuit de twee perspectieven van vluchtmogelijkheden bij brand en andere calamiteiten, en toegangscontrole. Voor de beschrijving zijn de volgende bronnen gebruikt:

- intakegesprek met opdrachtgever en architect plus eerste schouw;
- schouw in detail van entrees, nooduitgangen/vluchtwegen, conciërgeruimte;
- interview met conciërge (zie aandachtspuntenlijst bijlage 2);
- incidentenregistratie.

4.1 Toets vluchtmogelijkheden/nooduitgangen

Vanuit het perspectief van de brandveiligheid is te allen tijde een vrije uitgang naar de openbare weg een absoluut vereiste. Vluchtmogelijkheden en nooduitgangen van de school zijn daarop, in een snelle rondgang, onderzocht. (Zij zijn aangegeven op de schets in bijlage 1).

De school heeft twee uitgangen aan de voorzijde van het gebouw en twee nooduitgangen aan de achterzijde. Een van beide nooduitgangen (*deur 10*) is bereikbaar via een werkruimte van de conciërge. De deur hiernaartoe is echter meestal op slot. De andere nooduitgang (*deur 11*) is wel vrij bereikbaar, maar komt uit in de tuinen van de burens, van waaruit men niet verder kan naar de openbare weg. In de huidige situatie kan men bij brand of andere calamiteiten dus in feite alleen vluchten via de voorzijde van de school.

Het personeel en de leerlingen komen redelijk gespreid (met fietsen) binnen via de zij-entree aan de voorzijde van de school (*deur 2*) en zo gaat het ook weer bij vertrek. Rond de middagpauze is er een piek qua bezetting in het gebouw; vooral in de kantine. Precieze aantallen zijn op het moment niet bekend, maar het aantal leerlingen benadert de 400. Bij het niet georganiseerd ontruimen/vluchten zullen de meeste aanwezigen dat doen zoals ze gekomen zijn: via de smalle doorgang naar fietsenberging (015). De vluchtwegcapaciteit van deze smalle gang is te beperkt. De situatie wordt verergerd door de naar binnen draaiende buitendeur. De voormalige hoofdentree (*deur 11*) zit altijd op slot en biedt dus geen uitweg.

Samenvattend blijkt dat aan het geheel (incl. brand en rookmelding, vluchtwegaanduiding, noodverlichting, etc.) nogal wat mankeert en dat het een ingewikkelde weg is om vluchtend met z'n allen snel op een veilige plek aan de openbare weg te komen.

- nooduitgangen achterzijde school leiden niet naar een brandgang, maar naar de tuin van de burens (of terug naar het schoolplein), van waar men niet naar de openbare weg kan;
- (een uitgang is bovendien onbereikbaar, aangezien de deur naar de werkruimte van de conciërge vaak op slot is);
- deuren van hoofd-entree voorzijde zijn altijd op slot;
- iedereen moet dus door de zij-gang waar regelmatig vuilcontainers en andere struikelblokken zijn geplaatst (fietsen, emmers, bezems e.d.);
- er moet bij calamiteiten rekening mee worden gehouden dat kinderen bijvoorbeeld hun net nieuwe fiets meenemen wat tot extra struikelpartijen en blokkades leidt;

- de capaciteit van deze vluchtweg met naar binnen draaiende deur is onvoldoende.

4.2 Samenvatting incidentenregistratie

Tussen week 41 (2001) en week 24 (2002) is er door Desiree Carpay, adjunct-directeur van het IVKO een incidentenregistratie bijgehouden. Significants is dat er enerzijds een groep onbekenden regelmatig bij de school heeft rondgehangen, die IVKO leerlingen aantrekt. Tot er gevochten gaat worden. Sommige leerlingen, maar ook leerkrachten voelen zich hierdoor bedreigd.

Anderzijds is er een groep oude bekenden, ex-leerlingen die vroegtijdig van school zijn gestuurd, maar de school blijven bezoeken en mogelijk dealen.

Ondanks goede contacten met de politie, inclusief het doen van aangiften is er weinig zicht op wat er binnenkomt. Daardoor zijn er de laatste tijd veel ontvreemdingen geweest. Ook wordt er een handelswijze vermoed, waarbij leerlingen dingen op school stelen en naar een gereedstaande auto met vriendjes van buiten de school brengen, die hem dan als de wiedeweerga smeren. Het daderprofiel is bekend.

Naast deze trend zorgen taggen en blowen voor school en rond de zij-entree voor onrust bij de leerlingen, maar ook in de buurt.

4.3 Verslag telefonisch interview buurtregisseur

Buurtregisseur Linda Smit is enige tijd uit de roulatie geweest en sinds kort weer aan het werk. Zij onderschrijft de problemen en zegt dat er in het verleden veel te weinig is gebeurd met de problemen, ook vanuit de politie. Dat heeft gedeeltelijk te maken met het feit dat er weinig bereidheid tot aangifte bleek. Van een zware mishandeling van twee IVKO leerlingen met honkbalknuppels, waarvan ook in de incidentenregistratie gewag van wordt gemaakt, geeft bijvoorbeeld uiteindelijk slechts één de mishandeling aan. Na veel gedoe zijn er nog twee getuigen, maar die tekenen vervolgens geen getuigenverklaring. De politie heeft dit ook laten liggen en erkent dat de verklaring te summier was. Algemene ervaring is dat getuigen zelf vaak participeren in overlast/criminele circuits, waardoor ook door de politie niet altijd goed grip op de feiten krijgt. De politie wil het beleid op het terugdringen van incidenten in de komende tijd aanscherpen. Bureau IJtunnel heeft een analyse gemaakt van overlastgevende en criminele netwerken die in de buurt opereren en hoopt daarmee meer structureel aan de problemen rond de school en in de buurt te kunnen werken. Met de terugkeer van Linda Smit verdient het aanbeveling wanneer schooldirectie en politie weer eens om de tafel gaan zitten.

Concreet zal de politie op korte termijn starten met de volgende acties:

- voorlichting geven over wapens en het tegengaan van geweld op school (komende schooljaar). Dit gebeurt door de contactpersoon van de politie, op school, Agneta Kok;
- promotiefilmpje maken samen met IVKO-ers over het tegengaan van zwerfvuil en hinder voor de buurt; hier moet uit blijken dat er strafbare feiten plaatsvinden; door jongeren zelf de film te laten maken kan het mes aan twee kanten snijden;
- onverwachte kluisjescontrole (met duplicaatsleutels) op wapen- en drugs bezit;

- bewonersavond houden in september/oktober waarbij Rob de Neef de gevoelens van bewoners inventariseert en ook bewoners probeert te bewegen klachten serieus te melden; een vertegenwoordiger van de sector openbare ruimte van de Dienst Binnenstad zal daarbij aanwezig zijn;
- er wordt naar een goede hangplek voor de buurt gezocht. Met het verdwijnen van de Wijkarena uit de buurt is de overlast van hangjongeren vergroot.

Naast politieactie is er ook actie te verwachten vanuit de gemeente. Voortspruitend uit het opgestelde Integrale Buurt Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IBOR) wordt actie ondernomen om de kleine ongemakken in de buurt (zwerfvuil, graffiti, losliggende trottoirtegels, verlichting) vanuit een onderhoudscontainer op te lossen. Deze container staat maandelijks op een wisselend aantal locaties in de Plantage/Weesperbuurt en wordt bemenst door beheerders van de Sector Openbare Ruimte van de Dienst Binnenstad. Het streven is om een laagdrempelig spreekuur te hebben en om kleine klachten binnen 24 uur verholpen te hebben.

4.4 Toezichtmogelijkheden

De school heeft twee toegangspunten aan de Plantage Middenlaan. Momenteel wordt alleen de smalle zij-entree gebruikt. De toegangsdeur staat gedurende schooltijden, zolang er een toezichthouder in de buurt is, eigenlijk altijd open. Voor het gebruik van deze entree is gekozen omdat veel leerlingen en docenten per fiets naar school komen en deze op de binnenplaats stallen.

Bij de schouw troffen we een serie vuilcontainers aan, die in de in de toch al betrekkelijk smalle gang een onacceptabele sta in de weg vormen. Ook troffen we diverse andere obstakels aan die een vlotte doorgang kunnen belemmeren.

De hoofdentree is doorgaans op slot. Deze wordt alleen gebruikt voor bijzondere gelegenheden, ouderavonden e.d.

Bouwkundige situatie

De conciërgeruimte is tussen de entrees gesitueerd. Beide entrees zijn vanuit de conciërgeruimte moeilijk te controleren omdat het zicht vanuit deze ruimte minimaal is. Aan beide zijden is een deur geplaatst met alleen een glasruit op ooghoogte. Uit het gesprek met de conciërge bleek dat dit absoluut onvoldoende is om ongewenst bezoek te traceren, laat staan tegen te houden. De deuren worden verder niet gebruikt voor hun oorspronkelijke doel; zij zijn afgesloten. Bij de deur naar de smalle gang is een gasmeter met ombouw geplaatst, die de doorgang sowieso onmogelijk maakt.

Samenvattend constateren we dat de toegangscontrole in de huidige situatie ernstig wordt beperkt door de volgende omstandigheden:

- vanuit de conciërgeruimte is onvoldoende zicht op hoofd- en zij-entree;
- de conciërge kan vanuit de eigen ruimte niet rechtstreeks communiceren met mensen buiten, bij de entrees en in de beide doorgangen;
- er is geen andere mogelijkheid dan vanuit de conciërgeruimte om toezicht te houden;
- de hoofdentree is bijna permanent afgesloten;
- de entrees zijn beide niet erg aantrekkelijk: donker, beklad met tags, onduidelijk en rommelig 'meubilair', etc.;
- de conciërgeruimte is erg vol.

5 Uitgangspunten voor advies

DSP-groep ziet goede vluchtmogelijkheden voor meer dan 300 leerlingen en docenten als een primaire verantwoordelijkheid van het IVKO. De school is aansprakelijk voor de brandveiligheid van alle gebruikers van de school. In het advies van DSP-groep staat de verbetering hiervan dan ook voorop. Voorstellen voor het verbeteren van de toegangscontrole worden door ons geplaatst binnen het kader dat de eisen voor vluchtmogelijkheden stelt.

Een goede vluchtmogelijkheid is ook een absolute vereiste volgens brandweervoorschriften, het nieuwe Bouwbesluit, de Arbo-wet en lokale regels (w.o. de gebruiksvergunning). DSP-groep neemt dit als onwrikbaar uitgangspunt voor haar advies. Dit betekent in concreto:

Een rookvrije vluchtroute leidt naar het aansluitende terrein en vandaar naar de openbare weg zonder dat deuren worden gepasseerd die met een sleutel moeten worden geopend. Deuren mogen niet tegen de vluchtrichting indraaien.

Het nieuwe Bouwbesluit:

Uiteraard zijn ook in bouwtechnische zin de brand- en rookvrije vluchtroutes, vluchtdeuren e.d. van groot belang. De daarvoor geldende prestatie-eisen zijn opgenomen in het 'Bouwbesluit 2002', Hoofdstuk 2 'Voorschriften uit het oogpunt van veiligheid', onder de Afdelingen 2.17 t/m 2.19 (Artikel 2.145 t/m 2.182) 'het veilig vluchten tijdens brand'.

Arbo-wet, Arbo-besluit, Bedrijfshulpverlening:

Een ontruimingsplan moet worden opgesteld in het kader van de (model)bouwverordening art.6.1.1. en volgens de Arbo-wet, art.15 en Arbo-besluit art.2.17. In praktische zin moet een ontruimingsplan getoetst worden door de brandweer, maar ook, in samenhang met de bedrijfshulpverlening (BHV), door de Arbeidsinspectie. Indirect heeft dat dan weer te maken met ontruimingsalarm, noodverlichting en vluchtrouteaanduiding.

6 Alternatievenonderzoek

In de aanpak is gekeken naar een inventarisatie van de huidige situatie op basis van schouw en interviews. Vandaar uit zijn alternatieve oplossingen gezocht op vier terreinen:

- sociaal;
- bouwkundig;
- organisatorisch;
- elektronisch.

NB: alternatievenonderzoek voor vluchtmogelijkheden en toegangscontrole is gescheiden: eerst vluchtmogelijkheden dan toegangscontrole.

6.1 Vluchtroutes

De uitgevoerde toets vluchtmogelijkheden/nooduitgangen (paragraaf 4.1) heeft uitgewezen dat de nooduitgangen aan de achterzijde van de school als zodanig niet aan de wettelijke eis van doorgang naar de openbare weg voldoen. Dat kan ook niet worden gerealiseerd, omdat het om een gesloten bouwblok gaat.

In geval van nood moet men dus via de voorzijde van het gebouw kunnen vluchten. In verband met het aantal leerlingen is de vluchtcapaciteit van de zij-entree ontoereikend. Beide voordeuren dienen dus als nooduitgang te kunnen worden gebruikt en als zodanig uitgevoerd. Deze beide deuren moeten zonder sleutel te openen zijn, en mogen nooit op slot zijn als er mensen binnen zijn. In 6.1.1 en 6.1.2 is beschreven welke mogelijkheden er zijn om dit te realiseren.

6.1.1 Sociaal-organisatorisch en elektronisch

Onderzocht is de optie de entreedeuuren naar binnen draaiend te maken en de tochtdeuren naar buitendraaiend. Voor de zijentree zou dit betekenen het plaatsen van een extra tochtdeur. De buitendeuren zouden dan permanent open dienen te staan. Dat betekent een persoonlijke verantwoordelijkheid voor de conciërge om dat te handhaven. Wij achten deze optie onverantwoord (de verantwoordelijkheid voor de veiligheid voor meer dan 300 mensen kan niet op de schouders van een persoon liggen) en onhaalbaar (handhavingprobleem, bijvoorbeeld in de winter met kou en tocht). Ook brengt het compartimenteren van de zij-entree praktische bezwaren met zich mee:

- een ordinaire klapdeur is ondoenlijk met alle fietsbewegingen;
- een elektronisch bedienbare deur kan op spitsuren open staan, en de overige tijd gesloten zijn. Hiermee wordt een nieuw probleem geïntroduceerd: deze nieuwe tochtdeur zou bij brand automatisch naar buiten open moeten slaan, hetgeen alleen elektronisch bereikt kan worden. Er is geen brand/rookmeldinstallatie dus ook geen signaal naar deze deur; deze gaat dus niet open bij brand en kan net zo min zelf afsluiten.

Een alternatieve plek voor de fietsenberging is niet gevonden. De openbare ruimte biedt in het krappe profiel van de Plantage Middenlaan geen soelaas. Een sociaalorganisatorische oplossing is ons inziens dus geen optie. Wettelijke bepalingen t.a.v. verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid maken dit onhaalbaar.

6.1.2 Bouwkundig

Oplossingen in bouwkundige sfeer zijn wel mogelijk. Beide deuren naar buiten laten draaien is de beste oplossing en meest verantwoord. Voorzien van het juiste hang en sluitwerk en paniekopeners.

Het is DSP-groep bekend dat de eis van naar buiten draaiende deuren in de situatie van het IVKO op bezwaren stuit waar het de veiligheid van de op het trottoir lopende passanten betreft. Dit is een probleem dat met de gemeente besproken zal moeten worden. DSP-groep is van mening dat geen water in de wijn mag worden gedaan waar het de veiligheid van de leerlingen en leerkrachten betreft. In het overleg met de architect is overeengekomen dat hij dit punt met brandweer en gemeente zal aansnijden.

Een oplossing op termijn zou kunnen liggen in het uitbouwen van de conciërgeruimte met een erker (hetgeen ook het toezicht op wat buiten gaande is verbetert), zodat de looplijn een meter naar buiten wordt gelegd en het naar buiten open slaan van de deuren geen bezwaar meer vormt.

6.2 Toegangscontrole

Alternatieve mogelijkheden voor het verbeteren van de toegangscontrole zijn onderzocht, uitgaande van de eisen die de brandveiligheid stelt. Dit levert het volgende beeld op:

6.2.1 Sociaal

In inzetten van meer toezicht en meer toezichthouders is niet aan de orde; er zijn voldoende personen beschikbaar.

6.2.2 Organisatorisch

Een kort onderzoekje naar alternatieve mogelijkheden voor het plaatsen van de fietsen, zodat deze niet meer door de smalle gang van de school hoeven, is niet gevonden.

Voor de vuilcontainers is op de binnenplaats van de school voldoende ruimte; het is niet nodig dat deze in de gang staan.

Organisatorisch is het goed doende om standaard één deur open te houden voor komen en gaan en alleen op spitsuren de beide entrees open te stellen.

Op die momenten is het aan te bevelen meer dan één toezichthouder beschikbaar te hebben voor controle.

6.2.3 Elektronisch

De schooldirectie heeft er vooralsnog voor gekozen geen camera's toe te passen en geen gebruik te maken van andere elektronische controleapparatuur (bijv. pasjessysteem). Vooralsnog zoekt men naar andere oplossingen omdat men van mening is dat dergelijke controlemethoden niet goed passen in de Montessorifilosofie.

6.2.4 Bouwkundig

Onderzocht is of de conciërgeruimte naar achteren kan worden verplaatst, dieper het gebouw in. In combinatie met bouwkundige aanpassingen van de beide entrees zou dit verbetering van (toe)zicht hierop betekenen. Een dergelijke ingreep is echter niet haalbaar.

De huidige situatie blijft dus uitgangspunt en moet geoptimaliseerd worden. Het zicht vanuit de conciërgeruimte kan verbeterd worden door in de muren aan beide zijden naar de entrees toe doorbraken te realiseren. In de conciërgeruimte dienen zo veel mogelijk obstakels verwijderd te worden zodat doorbraken ook hun nut hebben.

Voor communicatie met in en uitgaande personen kunnen schuivende ruiten in de doorbraken worden aangebracht.

Het toezicht kan verder verbeterd worden door ook vanuit de verbouwde docentenkamer toezicht mogelijk te maken door een (beperkte) doorbraak.

7 Advies

Het advies van DSP-groep is om de verbetering van de brandveiligheid primair te stellen en als onwrikbaar uitgangspunt te hanteren voor de aanpassingen voor verbetering van de toegangscontrole. Belangrijk doelstelling is daarmee om de beide entrees aan de voorzijde van de school als vluchtweg te kunnen gebruiken en dus van binnenuit te allen tijde open te houden. We leggen voor zowel de brandveiligheid als de toegangscontrole een minimaal advies voor, en enkele opties voor uitbreiding van maatregelen.

7.1 Brand-/vluchtveiligheid

7.1.1 Minimale variant

Beide entrees aan de voorzijde van de school moeten te allen tijde als vluchtweg kunnen worden gebruikt. Alle vluchtdeuren moeten onder alle omstandigheden zonder sleutel snel in de vluchtrichting geopend kunnen worden. Dit betekent dat de volgende maatregelen getroffen dienen te worden:

Hoofd-entree (Deur 1)

- Alle sloten, beslag, schuiven, grepen en deurdranger verwijderen.
- Een paniekopener voor dubbele deur aanbrengen met 'push' of 'touch'-bar volgens NEN-EN 1125 "Hang- en sluitwerk - Panieksluitingen voor vluchtdeuren met een horizontale bedieningsstang".
- Aan te raden is om de conciërge ook een vluchtmogelijkheid te bieden door de deur vanuit de conciërgeruimte naar de hoofd-entree bruikbaar te houden.

Zij-entree (Deur 2)

- Het slopen van het gehele kozijn met deuren in de voorgevel. Vervolgens aansluitend metselwerk in de gevel tot maximaal haalbare breedte slopen. (Er lijkt een 'winst' van meer dan 30 cm in te zitten).
- Het aanbrengen van een kozijn met dubbele, naar buiten draaiende deuren, gedeeltelijk te voorzien van glas (*in binnenbeglazing*).
- Het aanbrengen van een paniekopener voor dubbele deur met 'push' of 'touch'-bar volgens NEN-EN 1125 "Hang- en sluitwerk - Panieksluitingen voor vluchtdeuren met een horizontale bedieningsstang".
- De schrootjes in het plafond van de zijgang dienen verwijderd te worden en vervangen door niet brandbare plafondafwerking.
- Maak de vluchtstrook achter de tuinen vrij van illegale beplanting en schuurtjes.
- Het 'dranghek' langs de stoep dient verplaatst of verlengd te worden zodat de opvang op het trottoir bij de zij-entree beter gewaarborgd is (het hek is geplaatst uitgaande van het gebruik van de hoofd-entree).

Noot De gemeente zal bij de beoordeling van de IVKO-aanvraag voor de gebruiksvergunning doorgaans gebruik maken van het advies van de Brandweer en VNG- of NIBRA- documenten zoals bijvoorbeeld:

- *'Handreiking Brandpreventiebeleid bestaande bouw' (NIBRA, 2002) (beleidsstuk);*
- *'Een brandveilig gebouw installeren' (NBF/LNB/NIBRA, 2002). (technische detaillering).*

7.1.2 Scenario plus

- Op korte termijn kan worden overwogen om mobiele telefoons (uitsluitend intern gebruik; huiscentrale met losse telefoons) te laten gebruiken door alle toezichthouders, docenten en ander personeel om informatie over problemen direct door te kunnen geven en snel maatregelen te kunnen treffen. Zowel bruikbaar bij calamiteiten als bij insluipers en onruststokers. Een dergelijke voorziening biedt veel extra communicatiemogelijkheden.
- De situatie nader beschouwend, blijkt dat niet alleen de vluchtroutes het gebouw *uit* op dit moment niet aan de eisen voldoen; ook *binnen* de schoolmuren dienen de vluchtwegen nader onderzocht te worden. In overleg met Jan Portier is afgesproken dat hij dit aspect op een later tijdstip met de brandweer verder zal uitpluizen. DSP-groep adviseert hiermee niet te lang te wachten. De vluchtmogelijkheden bij de entrees van de school kunnen goed geregeld zijn, als ze dat intern in het gebouw niet zijn, is het effect van de maatregelen beperkt. We willen bijvoorbeeld wijzen op de situatie bij de trap naar de hal. De trap is van de hal gescheiden door naar de trap toe draaiende deuren. De ruimte tussen de laagste traptreden en de deur is bovendien gering. In geval van nood is dit een uiterst riskant punt. De kans van de trap afkomend tegen dichtslaande deuren te lopen vormt een onaanvaardbaar risico. Zolang geen andere maatregelen worden getroffen adviseert DSP-groep deze en vergelijkbare situaties snel te veranderen, door naar twee zijden draaibare deuren te plaatsen.

7.1.3 Aanbevelingen langere termijn

- het installeren van een brand-/rookmeldsysteem, het opstellen van een ontruimingsplan en het houden van ontruimingsoefeningen;
- compartimenteren (met name van de zij-ingang), in combinatie met
- aan het brand-/rookmeldsysteem elektromagnetisch bedienbare deuren koppelen (buitendeuren en tochtdeuren) (NEN-EN 13633 "Elektrisch gestuurde vluchtdeursluitingen").

7.2 Verbeteren toegangscontrole

7.2.1 Minimale variant

- Het plaatsen van kozijnen met glas in de beide scheidingswanden tussen conciërgeruimte en beide gangen. We adviseren een opening van ongeveer 1.80m breed, waarvan een deel op ooghoogte met schuifglas en een deel tot op vloerniveau (denk aan kruipers, en andere laag bij de grondse insluipers).
- Aan de zijde van de zij-entree kan het kozijn niet ter plekke van de huidige deur tot op vloerniveau worden doorgezet ivm gasmeter, dit dient dus verder van de gevel af gerealiseerd te worden. Aan de andere kan dat wel; hier zou de hoge opening als glasdeur kunnen worden uitgevoerd (tevens vluchtdeur conciërgeruimte).

- Het plaatsen van een klein raam ($< 1\text{m}^2$, rond, vierkant of smal en hoog + blinds aan binnenzijde) in de wand van de uitgebreide kantineruimte voor docenten en personeel (compromis tussen privacywens docenten en noodzakelijkheid extra toezichtmogelijkheid).
- Het toepassen van veiligheidsglas volgens NEN 3569 "Veiligheidsbeglazing in gebouwen" (categorie "entrees bij scholen").
- De doorgang van de zij-entree met schilderwerk en/of wandbekleding een 'aangename helderheid' geven met een hoge lichtreflectiewaarde.
- In beide entrees 'slagwerende' armaturen aanbrengen met 'helder witte' lichtbronnen waarmee een relatief hoge verlichtingssterkte wordt bereikt ter bevordering van het toezicht vanuit de conciërgeruimte (met een relatief lage verlichtingssterkte).
- Aan te raden is om alleen op spitsuren beide entrees open te houden en de overige uren alleen de zij-entree te gebruiken, om het toezicht te kunnen concentreren op één ingang.
- Aan te raden is om tijdens spitsuren twee personen de toegang(en) te laten controleren.
- De entrees en gangen dienen altijd vrij van obstakels te zijn. Er zouden daarom andere afspraken met reiniging gemaakt moeten worden om de vuilcontainers ook weer op het binnenhof terug te plaatsen.

7.2.2 Scenario plus

Ons inziens zijn dit minimale voorwaarden waaraan moet worden voldaan om de toegangscontrole te verbeteren.

Bovenstaande maatregelen kunnen worden versterkt/uitgebreid op de volgende wijze:

- Het uitbouwen van de conciërgeruimte met een erker, een halve of hele meter naar buiten, biedt meer zicht op hetgeen zich buiten afspeelt en heft het probleem van de naar buiten slaande deuren op doordat de looplijn van passanten door de erker vanzelf iets van het gebouw af zal buigen; overleg met de gemeente is hierbij vereist.
- Invoeren van mobiele telefonie (zie 7.1.2).

Bijlagen

1. Plattegronden en schetsen

1.1 Situatie begane grond (niet op schaal).

- Hoofdgebouw; schoolplein met kantine en 'expressie-gebouw'.
- De nummering 1 t/m 11 heeft betrekking op alle buitendeuren ('vluchtmogelijkheden').

1.2 Hoofdgebouw (aan straatzijde)

- Gedeeltelijk onderkelderd + 3 verdiepingen.

1.3 Bestaande situatie rond conciërgeruimte 07

Nieuwe situatie

- A: niet in gebruik zijnde hoofdentree.
- B: 'diensteningang' die als entree wordt gebruikt.
- Ruimte 02 is komen te vervallen: grote, nieuw in te richten docentenkamer.
- Uitgangspunt: 3 'blinde wanden' 1,2 en 3 waardoor toezicht op A en B moet worden gecreëerd.

Voorstel:

- Wand 1: zoals bijvoorbeeld aangegeven in bijlage 1.4.
- Wand 2: idem; of variant in kozijnindeling.
- Wand 3: klein raam (< 1m², vierkant of smal en hoog) + blinds aan binnenzijde.

1.4 Toezicht op doorgang 015

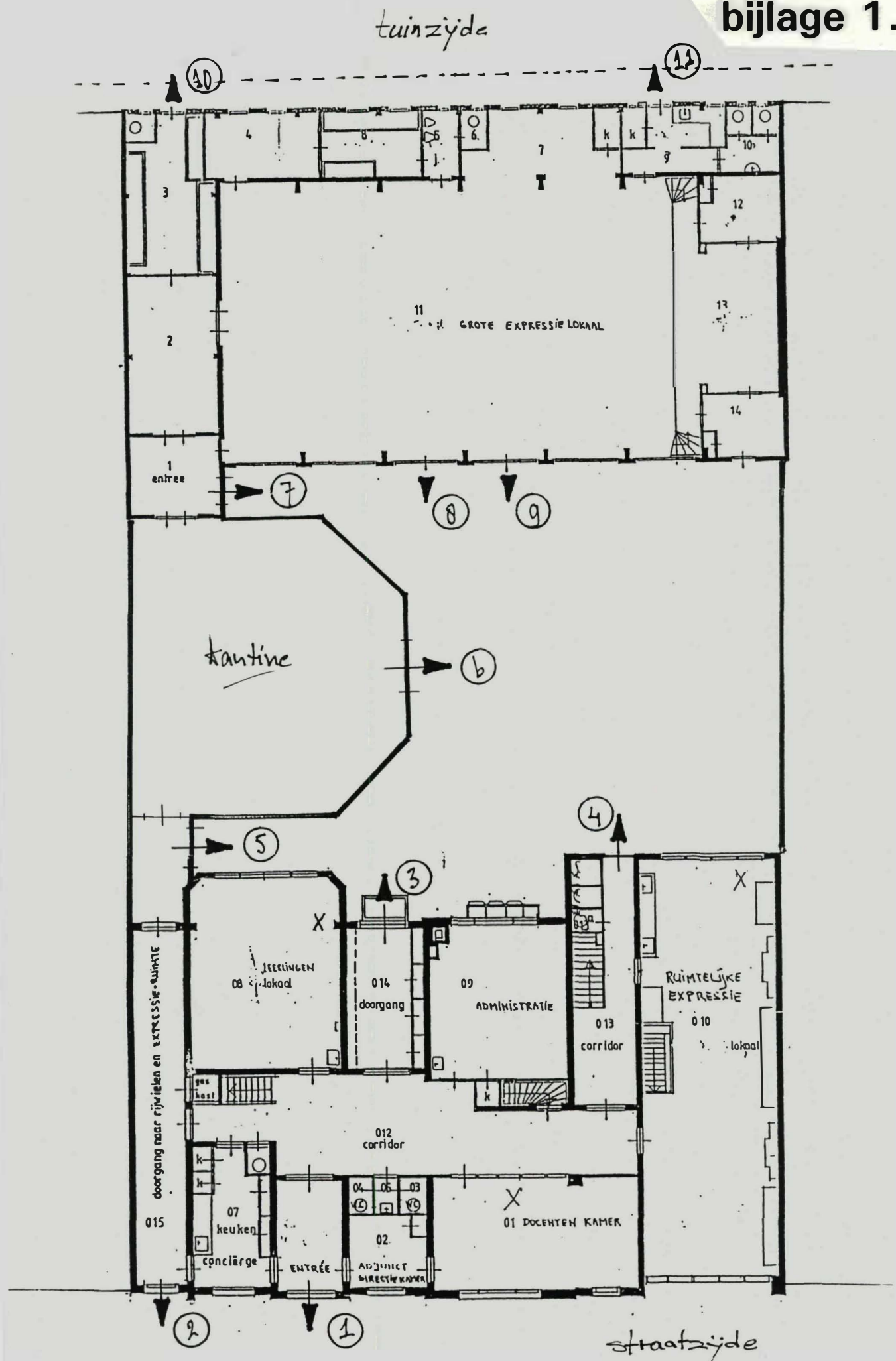
Uitgangspunten

- Zicht op buitendeur (C).
- Zicht op 'onderkruipers'(A).
- Communicatie; schuivend glasdeel in B.

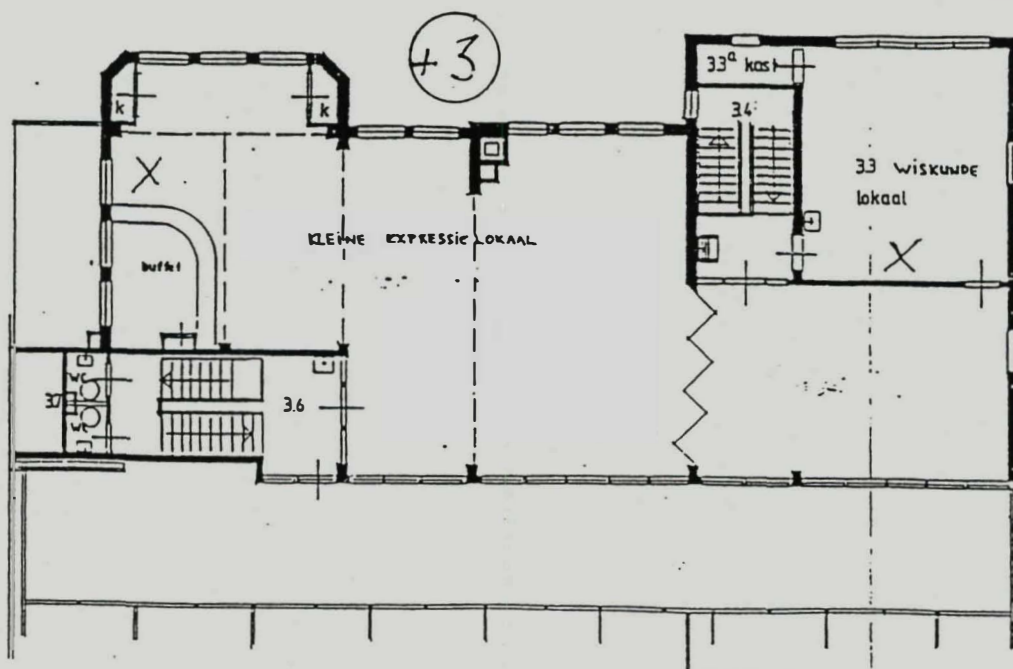
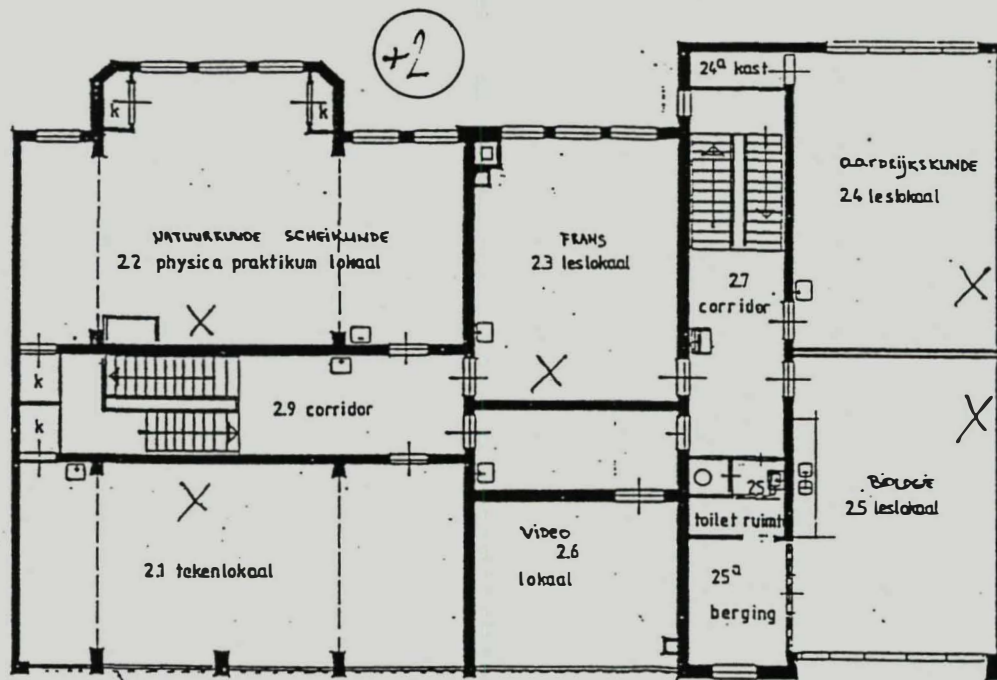
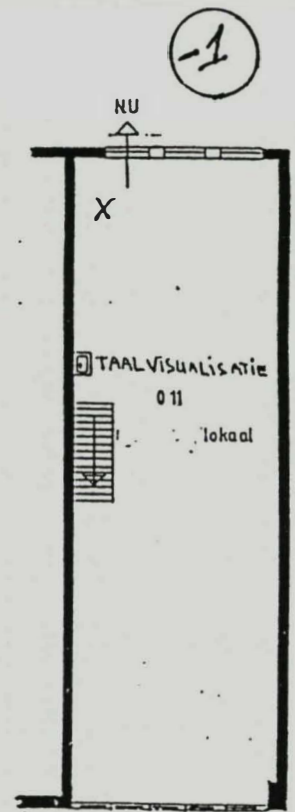
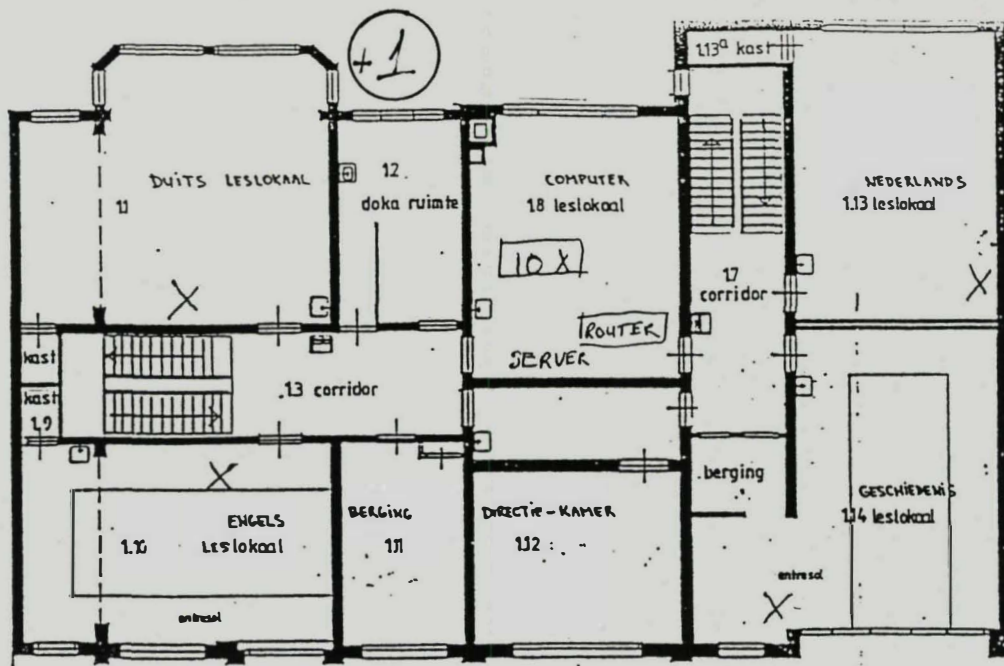
2 Aandachtspuntenlijst gesprek conciërge

3 DSP Informatieblad 'Ontruiming'

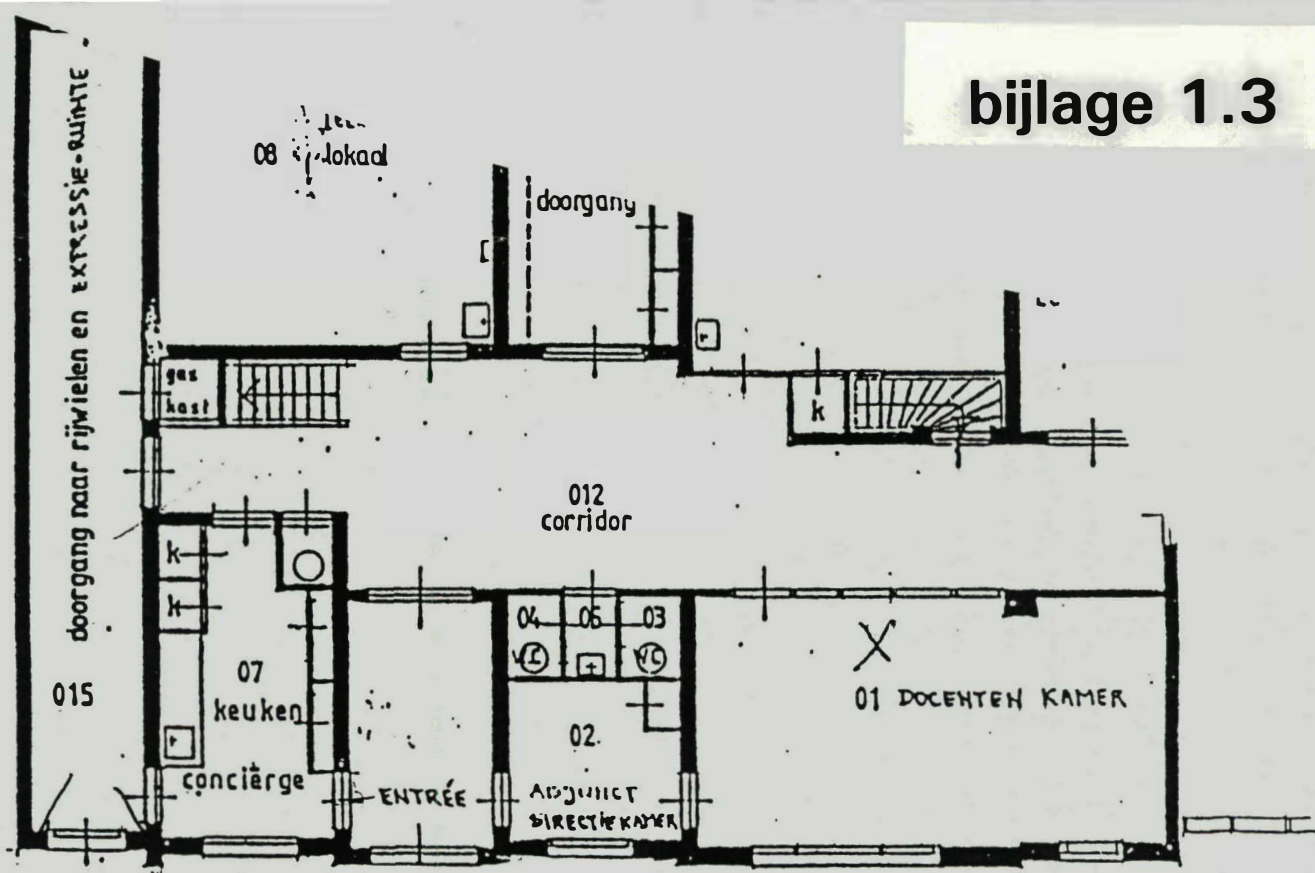
Bijlage 1

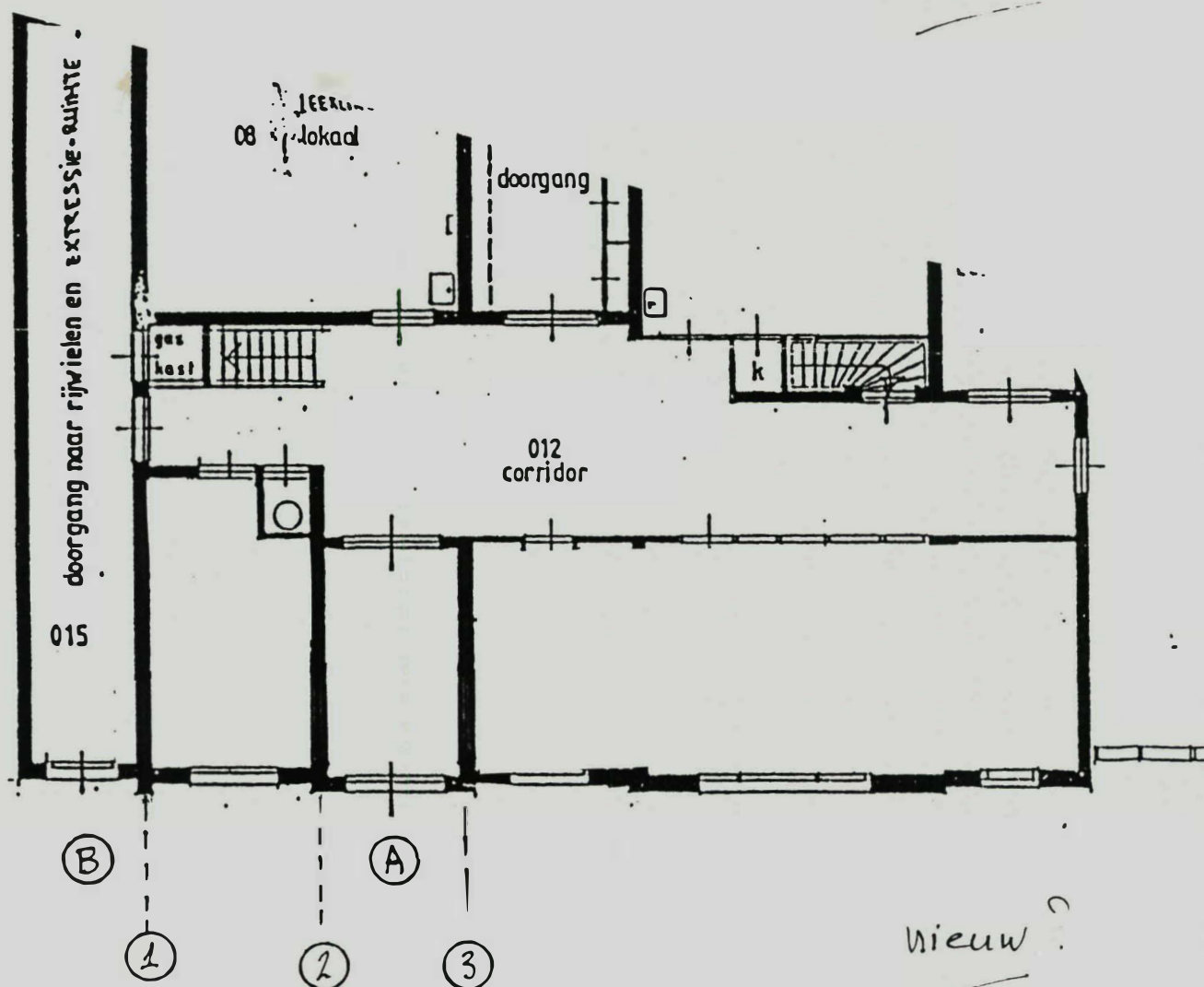
bijlage 1.2

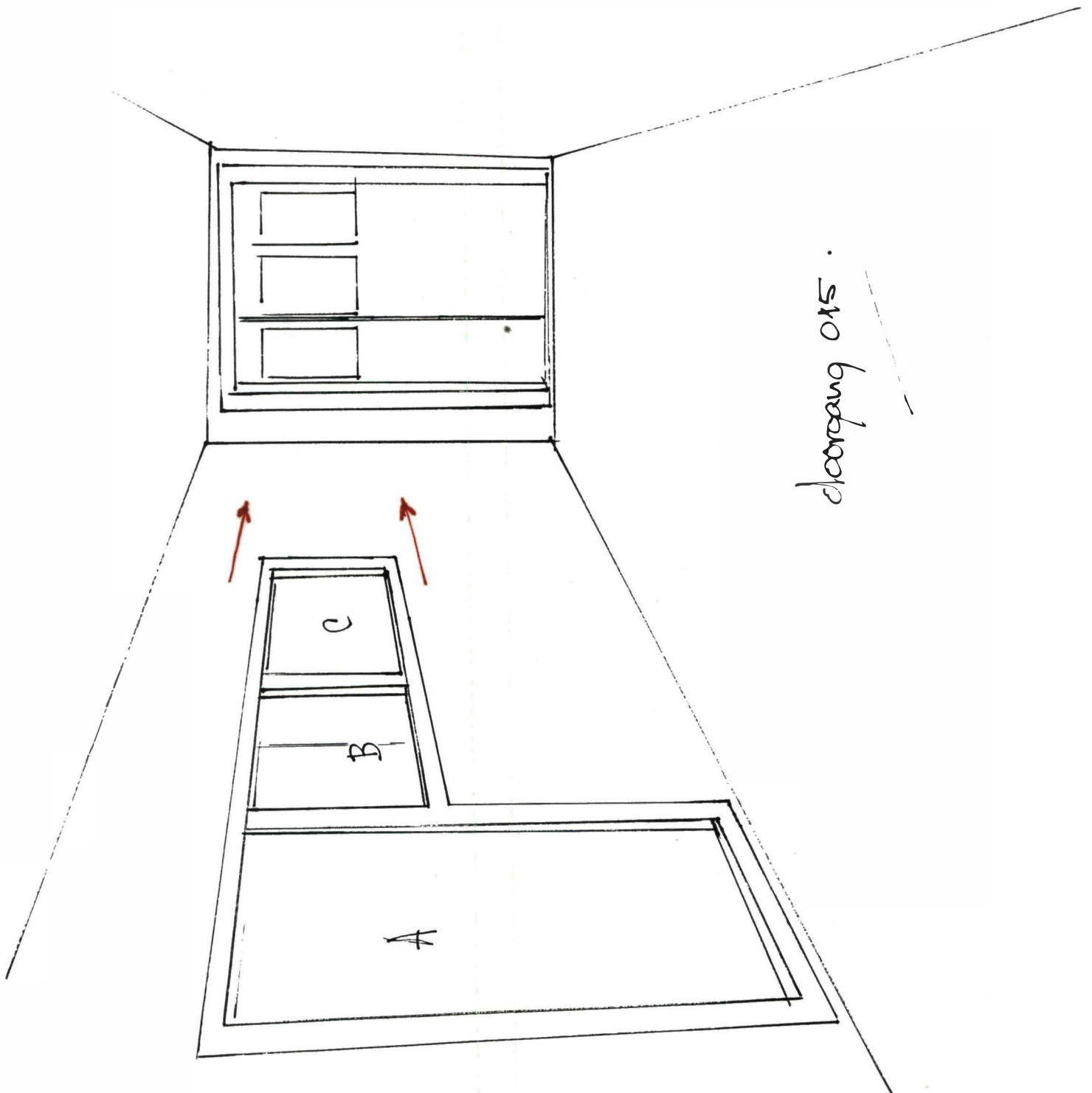
Verdiepingen

bestaand

Nieuw

Bijlage 2

Aandachtspunten voor schouw en gesprek met Hein Luchtenberg, conciërge IVKO, 3 juli 2002.

- Wat zijn de ideeën van de conciërge zelf? Wat ziet hij voor problemen, oplossingen?
- Hoe vaak zit hij of iemand anders in de conciërgeruimte?
- Hoe wordt de toezichtrol nu ingevuld?
- Wat gebeurt er nog meer in de conciërgeruimte, moet daar iets gewijzigd worden wat het toekomstige zicht op de entrees in de weg zit?
- Is een brede doorbraak in de wand tussen conciërgeruimte en smalle gang mogelijk?
- Is de conciërge content met de geplande doorbraken tussen conciërgeruimte en entreepartijen, c.q. zie je veel meer als je in de conciërgeruimte zit via die doorbraken dan nu het geval is?
- Is er een alternatieve plek voor de vuilcontainers?
- Is er een alternatief in de buurt denkbaar voor de fietsenstalling?
- Hoe zit het met de tochtproblemen? (met name bij de grote entree en hal)?
- Is er wel eens overwogen om met een pasjessysteem te werken? Of met irisdetectie o.d.?
- Is het mogelijk de conciërgeruimte naar achteren te plaatsen, onder de trap? Van daar af zou je veel gemakkelijker zicht kunnen hebben op beide toegangen?

NB: Hoe hard is de brandweereis dat de schooldeuren bij brand/calamiteiten niet naar buiten mogen draaien?

Bijlage 3

DSP Informatieblad 'Ontruiming'

Gebouwbeheerders moeten zich steeds vaker oriënteren over het veilig en gezond gebruik van gebouwen. Dan gaat het ook om 'ontruiming'. Een lastig onderwerp met al die regelgeving. De Arbeidsinspectie en het NIBHV geven elk een publicatie uit die voor een snelle oriëntatie en eerste plan van aanpak zou kunnen dienen.

Ontruimingsplan

Wanneer een gebouw met de daarin aanwezige personen plotseling onvoldoende bescherming biedt voor veiligheid en gezondheid moeten na een melding alle in dat gebouw aanwezige personen zo snel mogelijk kunnen worden geëvacueerd. De plotselinge onveiligheid kan (de dreiging van) een calamiteit *binnen* het gebouw zijn (brand, gaslekkage, bommelding, e.d.), of *in de directe omgeving* van dat gebouw; bijvoorbeeld een naburige brand. Om de benodigde bescherming te bieden moeten aanwezige personen zo snel mogelijk op beheerste, planmatige wijze naar een veilige plaats kunnen worden gebracht. Daarvoor is het noodzakelijk een ontruimingsplan op te stellen. In zo'n plan wordt door middel van taken en instructies, aangegeven wie welke actie moet ondernemen in geval van een calamiteit. Daarnaast kan het ontruimingsplan een aantal tekeningen bevatten waarop ondermeer de vluchtwegen zijn vermeld die de in het gebouw aanwezige personen moeten volgen.

Ontruimingsverplichting

Een ontruimingsplan moet worden opgesteld in het kader van de (model)bouwverordening art.6.1.1. en volgens de Arbo-wet, art.15 en Arbo-besluit art.2.17. In praktische zin moet een ontruimingsplan getoetst worden door de brandweer, maar ook, in samenhang met de bedrijfshulpverlening (BHV), door de Arbeidsinspectie. Indirect heeft dat dan weer te maken met ontruimingsalarm, noodverlichting en vluchtrouteaanduiding. Uiteraard zijn ook in bouwtechnische zin de brand- en rookvrije vluchtroutes, vluchtdeuren e.d. van groot belang. De daarvoor geldende prestatie-eisen zijn opgenomen in het 'Bouwbesluit 2002', Hoofdstuk 2 'Voorschriften uit het oogpunt van veiligheid', onder de Afdelingen 2.17 t/m 2.19 (Artikel 2.145 t/m 2.182) 'het veilig vluchten tijdens brand'. Bedoelde prestatie-eisen in het Bouwbesluit zijn er voor nieuwbouw en bestaande bouw.

Ontruimingsoefeningen

Naast het ontruimingsplan zal in de praktijk moeten worden geoefend; de ontruimingsoefeningen. Het is verplicht elk jaar een ontruimingsoefening te houden. Niet alleen omdat gemeentelijke voorschriften dat vereisen op grond van de verordening, maar ook omdat er steeds weer nieuwe medewerkers komen die niet of onvoldoende op de hoogte zijn van het geldende ontruimingsplan.

Op gebied van ontruiming zijn o.m. de volgende publicaties te verkrijgbaar:

A. Bedrijfshulpverlening (2001)

Arbo-Informatieblad AI-10

Uitgever : SDU Uitgevers te Den Haag (tel.070-37 89 880)

Prijs : Euro 27,10 incl. BTW en verzendkosten

Omvang : 34 pag.

Dit informatieblad geeft allereerst een heldere uitleg van de Arbo-wet, Bedrijfshulpverlening (BHV) en omvang en vorm van de BHV-organisatie. Een duidelijk stroomschema geeft het opzetten van die BHV-organisatie aan. Vervolgens worden inhoud en procedures voor het BHV-plan en administratie puntsgewijs opgesomd, waarna informatie over opleidingen en oefeningen volgt. De BHV-opzet wordt afgerond met allerlei aanverwante onderwerpen zoals externe hulp, ondernemingsraad, gebruiksvergunning, aansprakelijkheid, verzekeringen, gezagsverhoudingen, middelen en voorzieningen. In de uitgave zijn alle relevante artikelen van wet- en regelgeving opgenomen, alsmede een adressenlijst van organisaties. Ontruiming, ontruimingsplan en -oefeningen worden niet afzonderlijk behandeld maar zijn wel steeds in de procedures en toelichtingen verweven. Ook aan de evacuatieorganisatie voor bezoekers wordt aandacht geschonken.

B. Ontruimingsplannen en -oefeningen (2001)

Uitgever : Nederlands Instituut voor Bedrijfshulpverlening (NIBHV) te Rotterdam (tel. 010-289 28 88), in samenwerking met Het Oranje Kruis en NIBRA

Prijs : Euro 11,25 incl. BTW, excl. de verzendkosten van ca. 2 euro,

Omvang : 64 pag.

Deze publicatie biedt voor het gebruik van het doorsnee gebouw alle informatie voor het opstellen van een Ontruimingsplan. Daarnaast wordt met Ontruimingsoefeningen de weg gewezen hoe het ontruimingsplan op goede werking is te toetsen en de organisatie van het oefenen moet worden opgezet. Dit absoluut noodzakelijke oefenen is doorgaans één keer per jaar verplicht. Met talloze illustraties en tabellen en alle relevante regelgeving worden alle onderwerpen met betrekking tot ontruiming op heldere wijze uiteengezet. Door de wijze en structuur van kennisoverdracht, het kleurgebruik, de trefwoorden in de kantlijn, etc. is het een aantrekkelijke publicatie om door te nemen.